

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1

The strategy of Crisis School Management of Administrator's Education under Pathumtani Primary Educational service office 1

นนากร ศรีก่อ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 กับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ช่วงชั้น (Likert Scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 10 คน ใช้วิธีสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย พบว่า (1) กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ กลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน ($X = 4.50$) ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลของสถานศึกษา ส่วนด้านทรัพยากรมนุษย์ ($X = 4.65$) ดำเนินการพัฒนาโดยจัดการส่งบุคลากรไปเข้าร่วมงานสัมมนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล รวมทั้งจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเป็นประจำ และในการบริหารจัดการทั้ง 2 ด้านนั้น ดำเนินการโดยประยุกต์ใช้ 4 หน้าที่ในกระบวนการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การชักนำ การควบคุม และกลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก ($X = 4.68$) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารซึ่งให้สัมภาษณ์ว่าการสื่อสารเชิงรุกเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐ ($X = 4.45$) ปัจจัยด้านงบประมาณ ($X = 4.55$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ($X = 4.65$) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลของสถานศึกษา ($X = 4.65$) ปัจจัยด้านบุคลากรในสถานศึกษา ($X = 4.60$) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ($X = 4.42$) และปัจจัยด้านนักเรียน ($X = 4.44$) (3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

¹ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (อาจารย์พิเศษ, นักวิชาการอิสระ)

การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ เป็นความสัมพันธ์ในทิศทางบวกในระดับมาก โดยที่ $r = 0.932$

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารสถานศึกษา, การบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ

ABSTRACT

The objectives of this research were to study: [1] The strategy of crisis school management of administrator's education under Pathumtani primary educational service office 1, [2] factors affect the strategy of crisis school management of administrator's education under Pathumtani primary educational service office 1, [3] the relationship between leadership of administrator's education under Pathumtani primary educational service office 1 and the strategy of crisis school management.

This research was a mixed method research that comprised with quantitative research and qualitative research. The sample population consisted of 400 teachers in primary schools under Pathumtani Primary Educational service office 1, chosen through multistage random sampling. The quantitative data was collected by the questionnaire from and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and pearson correlations. Key informants of qualitative research consisted of 10 educational administrators under Pathumtani primary educational service office 1 by snow ball method and collected data by in-depth interviews.

The results showed that [1] the strategy of crisis school management of administrator's education under Pathumtani primary educational service office 1, e.g. Resource allocation strategy that used for teaching and learning management ($\bar{X} = 4.50$) whereas they focused on budget allocation for developing information technology and digital system of their school. The human resource management ($\bar{X} = 4.65$) that developed by promoted the staffs to join a seminar about information technology and digital system. In their school, they always set the technology training for the personnel's skill developing. They do by four steps of management process, e.g. planning, organization, leading, and controlling. They used the active communication strategy ($\bar{X} = 4.68$) that compatible with the data from key informants said, the active communication was important [2] factors affect strategy of crisis school management of administrator's education under Pathumtani primary educational service office 1, e.g. Government policy ($\bar{X} = 4.45$), budget ($\bar{X} = 4.55$), leadership ($\bar{X} = 4.65$), information technology and digital system ($\bar{X} = 4.65$), staffs ($\bar{X} = 4.60$), parents of student ($\bar{X} = 4.42$), and students ($\bar{X} = 4.44$) [3] the relationship between the leadership of administrator's education under Pathumtani primary educational service office 1 and the strategy of crisis school management is a positive relation at a high level whereas $r = 0.932$

Keywords: Strategies, School Management, Crisis Management

บทนำ

การศึกษาในระดับประถมศึกษาถือเป็นพื้นฐานด้านการศึกษาที่สำคัญของระบบการศึกษาไทยในระดับที่สูงขึ้นไป ทั้งนี้ในมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศนั้น ได้กำหนดให้ภาครัฐต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงโดยให้เป็นไปตามความต้องการซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในระบบต่าง ๆ และยังต้องสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ

เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยที่การดำเนินการดังกล่าวต้องเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยที่ภาครัฐเป็นส่วนที่มีหน้าที่คอยกำกับดูแล ส่งเสริมและให้การสนับสนุนให้การจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รวมถึงให้มีคุณภาพที่เป็นไปตามมาตรฐานในระดับสากลหรือระดับนานาชาติ อีกทั้งยังต้องดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ด้วยเช่นกัน

การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์การบริหารที่ดีเพราะกลยุทธ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นรูปแบบของการปฏิบัติและการจัดสรรทรัพยากรที่ออกแบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Bateman and Snell, 1999) และการกำหนดกลยุทธ์ในทุกระดับจำเป็นต้องพิจารณาถึงภารกิจ (Mission) ของสถานศึกษาและผลลัพธ์ (Output) ที่จะเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ (Situation) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ซึ่งหากเป็นสถานการณ์ปกติการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาก็อาจจะสามารถทำได้โดยไม่มีความยุ่งยาก แต่หากเป็นสถานการณ์ที่เป็นภาวะวิกฤติ ก็อาจจะส่งผลกระทบถึงการบริหารสถานศึกษาและทำให้กลยุทธ์ที่กำลังใช้อยู่ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ก็เป็นได้ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติจึงจำเป็นต้องกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับกับภาวะวิกฤตินั้น ๆ การกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤตินั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ (สัมมา รณิธย์, 2554 : 653) ทั้งนี้การบริหารจัดการสถานศึกษานั้นถือเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา (ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล, 2560 : 2) ในการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (กมลวรรณ ทิพยเนตร และ นันทวรรณ ทิพยเนตร, 2562 : 10) เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

เมื่อกล่าวถึงคำว่า ภาวะวิกฤติ (Crisis) Richard K. Long (2001) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงสถานการณ์ที่เข้าสู่ภาวะที่จำเป็นต้องเข้าจัดการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ได้มีการวางแผนป้องกันไว้ล่วงหน้าและเป็นสถานการณ์ที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วสามารถก่อให้เกิดภาวะคุกคาม หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ (Covello, 1995) ตลอดจนการบริหารสถานศึกษา เหตุการณ์ที่สามารถก่อให้เกิดภาวะวิกฤตินั้นมีมากมาย ทั้งที่ไม่สามารถคาดการณ์แต่สามารถควบคุมได้ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับพนักงาน การทำผิดกฎหมายของบุคลากรในองค์กร เรื่องภาพลักษณ์สินค้า บริการ หรือ องค์กร กิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ต่าง ๆ ส่วนภาวะวิกฤติที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้และควบคุมได้โดยยาก ได้แก่ สถานการณ์ภัยธรรมชาติ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ เช่น โควิด 19 ซึ่งเป็นอยู่ในปัจจุบัน หรือความขัดแย้งทางการเมืองจนก่อให้เกิดการชุมนุมประท้วง เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์ดังที่กล่าวมาแล้วล้วนแล้วแต่เป็นภาวะวิกฤติที่สามารถส่งผลกระทบเชิงลบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เมื่อเกิดวิกฤติขึ้น กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความแตกต่างจากการบริหารจัดการในสถานการณ์ปกติ นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการศึกษากระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ จึงจะสามารถนำพาสถานศึกษาภายใต้การบริหารงานของตนเองผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤตินั้นไปได้ และเกี่ยวกับการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ หรือ Crisis Management นั้นจะมี

องค์กรเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น ที่มีการเตรียมแผนการในการรองรับปัญหาภาวะวิกฤตไว้ล่วงหน้า หรือในบางครั้งบางองค์กรหรือบางสถานศึกษาอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารภาวะวิกฤตขึ้น แต่โดยส่วนใหญ่ก็มักเป็นการดำเนินการตามข้อกำหนดขององค์กรที่กำหนดไว้ในแผนงาน มากกว่าที่จะเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะรับปัญหาอย่างจริงจัง สำหรับสถานศึกษาแล้ว เมื่อเกิดปัญหาภาวะวิกฤตขึ้นมา นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบการจัดการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ภาพลักษณ์ขององค์กรอีกด้วย (Siomkos, 1999 :)

จังหวัดปทุมธานีเป็นเขตปริมณฑลมีพื้นที่ติดกับจังหวัดกรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วยสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของรัฐบาลทั้งสิ้นจำนวน 154 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน และสถานศึกษาระดับประถมศึกษาของรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน ในระหว่างปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมามีเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในภาคกลาง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดแรกที่ถูกน้ำเข้าท่วมในวันที่ 17 ตุลาคม 2554 อีก 3 วันต่อมา มวลน้ำก็เข้าสู่กรุงเทพมหานครผ่านทาง จ.นนทบุรี และดอนเมือง (ที่มา: <https://thaipublica.org>) ซึ่งสถานการณ์ในครั้งนั้นถือได้ว่าเป็นภาวะวิกฤติที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และแม้กระทั่งในปัจจุบันซึ่งเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 จนถึง ณ ปัจจุบัน พบว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นภาวะวิกฤติที่รุนแรงที่สุด ส่งผลกระทบไปยังทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะภาคการศึกษา ซึ่งทำให้ในช่วงเวลาที่เกิดการแพร่ระบาดที่เริ่มมีความรุนแรงขึ้นนั้น ภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศขยายเวลาการปิดภาคเรียนเนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) ทำให้การเปิดภาคเรียนช้ากว่าปกติและมีคำสั่งให้จัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ ในสถานศึกษาที่มีความพร้อมทั้งด้านเทคโนโลยีและบุคลากรก็จะสามารถดำเนินการได้ทันที ส่วนในสถานศึกษาที่อาจจะมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีแต่ยังขาดความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความรู้ทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะตัวผู้บริหารสถานศึกษาเองก็อาจจะเกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและส่งผลกระทบไปยังกระบวนการจัดการเรียนการสอนในที่สุด ดังนั้น ภาวะวิกฤติจึงไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ในรูปแบบใดก็ตามก็ย่อมสามารถเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา รวมทั้งยังเป็นสถานการณ์ที่มีความท้าทายต่อทักษะ ความรู้ความสามารถในการบริหารงานสถานศึกษาและยังท้าทายต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วยเช่นกัน

จากความสำคัญของระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อระบบการศึกษาไทย อีกทั้งความสำคัญของการปัญหาภาวะวิกฤติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกช่วงเวลาและไม่ว่าจะเกิดขึ้นในรูปแบบใดก็ตาม ก็สามารถส่งผลกระทบต่อการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาได้ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พิเศษและนักวิชาการอิสระซึ่งจบการศึกษาในสาขาบริหารการศึกษา อีกทั้งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปทุมธานีและมีบุตรหลานศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและได้รับผลกระทบจากการเกิดภาวะวิกฤติในทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็น สถานการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554 สถานการณ์การชุมนุมประท้วงทางการเมืองทุกครั้งหรือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป อีกทั้งสถานศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่อื่นสามารถนำไป

ประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ หรือนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์เดิมที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 กับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ

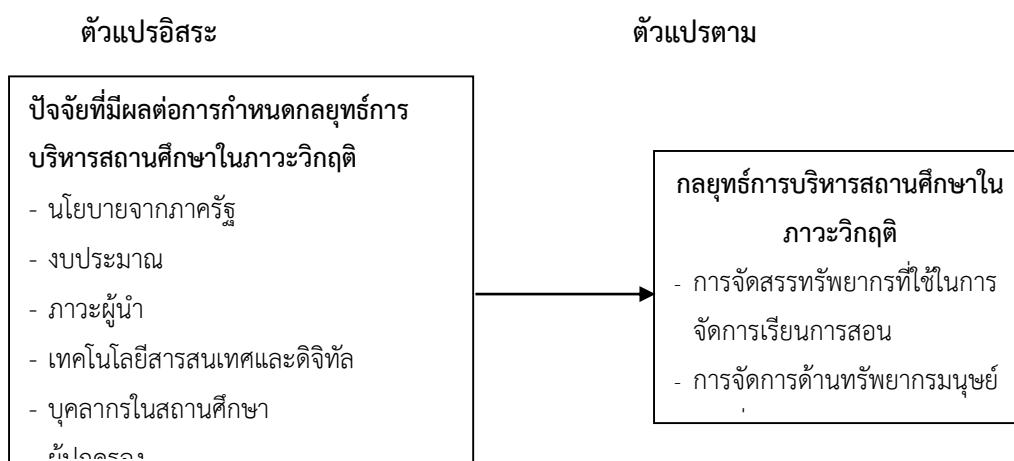
ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 102 คน ได้จากการกำหนดเกณฑ์และใช้วิธีสุ่มแบบง่าย 2. ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 2,312 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ ตัวแปรตาม คือ กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติระดับมากในทิศทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 102 คน และครูในสถานศึกษาจำนวน 2,312 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 102 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ได้มาจากการกำหนดเกณฑ์และใช้วิธีการเลือกแบบสโนว์บอล และครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 จำนวน 400 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามโดยกำหนดข้อความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และจากการศึกษาทบทวนแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้สามารถกำหนดข้อความได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity) เพื่อตรวจสอบว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์ได้เพียงใด และเมื่อได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความสอดคล้องภายในมากยิ่งขึ้น โดยการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับประเด็นที่ต้องการศึกษา จากนั้นจึงนำความเห็นที่ได้มาคำนวณหาค่า “ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์การวิจัย” (Item-Objective Congruence Index: IOC) และการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในครั้งนี้และค่า IOC ที่สามารถคำนวณได้คือ 0.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์และอยู่ในระดับสูง จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในลำดับต่อไป ส่วนการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษามากที่สุดจำนวน 30 คน (Try out) แล้วจึงนำกลับมาคำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยการวัดค่าความสอดคล้องภายในด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach) ซึ่งหากค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ให้ถือว่าเครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงสูงก็สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยได้ และหากค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีค่าน้อยกว่า 0.70 ก็ให้นำแบบสอบถามกลับไปทำการปรับปรุงแก้ไข อย่างไรก็ตามการทดสอบค่าความเชื่อมั่นในครั้งนี้ ค่าที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.923 ถือเป็นค่าความเชื่อมั่นในระดับสูงมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพที่สูงมาก ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 กับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และจากการศึกษาทบทวนแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงทำให้สามารถกำหนดข้อคำถามได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และผู้วิจัยทำการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยนำเครื่องมือวิจัย (แบบสัมภาษณ์) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity) เพื่อตรวจสอบว่าเครื่องมือวิจัยสามารถวัดได้ครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นจึงได้ทำการแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความสอดคล้องภายในมากยิ่งขึ้น โดยการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับประเด็นที่ต้องการศึกษา จากนั้นจึงนำความเห็นที่ได้มาคำนวณหาค่า “ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย” และค่า IOC ที่สามารถคำนวณได้ คือ 0.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์และอยู่ในระดับสูง จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปใช้ในการเก็บข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) และ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ หลังจากการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเป็นที่เรียบร้อย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่กำหนดเลือกไว้ 2) นำส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นเป้าหมายแล้วกำหนดระยะเวลา 2 เดือนในการให้ครูในสถานศึกษาดังกล่าวตอบแบบสอบถาม และ 3) เมื่อครบกำหนดเวลา 2 เดือน จึงดำเนินการเก็บแบบสอบถามกลับแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่กำหนดเลือกไว้แล้วทำการนัดวันสัมภาษณ์และเข้าทำการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมาย นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) และ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างในส่วนของงานวิจัยเชิงปริมาณนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 28.0 ตามลำดับ มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมามีการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 37.5 ส่วนในด้านวิทยฐานะของกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูชำนาญการ คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาเป็นครู คิดเป็นร้อยละ 45.0 ตามลำดับ และในด้านอายุนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา มีอายุงานระหว่าง 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.0 และมีอายุงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.0 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 40.0 และปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 15.0 ในขณะที่กลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า 7 คนเป็นเพศชาย และ 3 คน เป็นเพศหญิง โดยที่ทั้งหมดจบการศึกษาในระดับปริญญาโท และเป็นครูชำนาญการพิเศษ ซึ่งทั้งหมดมีอายุงานอยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี และ 8 ใน 10 ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง และ 2 คนปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. กลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.50	0.635	มากที่สุด
2. กลยุทธ์การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์	4.65	0.598	มากที่สุด
3. กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก	4.68	0.545	มากที่สุด
รวม	4.61	0.592	มากที่สุด

ผลการวิจัยในด้านกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุกมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาคือ กลยุทธ์การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ ($\bar{X} = 4.65$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือกลยุทธ์การจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.50$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. นโยบายจากภาครัฐ	4.45	0.545	มากที่สุด
2. งบประมาณ	4.55	0.536	มากที่สุด
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	4.65	0.520	มากที่สุด
4. เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล	4.65	0.528	มากที่สุด
5. บุคลากรในสถานศึกษา	4.60	0.685	มากที่สุด
6. ผู้ปกครอง	4.42	0.655	มากที่สุด
7. นักเรียน	4.44	0.768	มากที่สุด
รวม	4.53	0.605	มากที่สุด

ผลการวิจัยในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.53$) และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายด้าน ภาวะผู้นำและเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($X = 4.65$), ($X = 4.65$) รองลงมาคือ บุคลากรในสถานศึกษา ($X = 4.60$) และปัจจัยด้านผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($X = 4.42$)

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ

ตัวแปร	การกำหนดกลยุทธ์การบริหาร	<i>p</i> -value
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	$r = 0.923$	0.035

ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ค่า r มีค่าเท่ากับ +0.923 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยนั้นคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับมากและเป็นไปในทิศทางบวก $r = +0.923$

ร้อยละของอิทธิพลจากตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม

$$E = r^2 \times 100$$

$$E = 0.923^2 \times 100$$

$$E = 0.852 \times 100$$

$$E = 85.2\%$$

ค่าร้อยละของอิทธิพลจากตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามมีค่าเท่ากับร้อยละ 85.2 อธิบายได้ว่าตัวแปรอิสระในด้านภาวะผู้นำสามารถพยากรณ์กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติว่าจะได้ร้อยละ 85.2 ส่วนที่เหลืออาจจะเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ใช้กลยุทธ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) กลยุทธ์ด้านการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการโดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล และโครงข่ายระบบอินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรรัตน์ จินดา (2558 : 396) ซึ่งพบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 คือ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวัสดุครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 2) กลยุทธ์การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์นั้น ดำเนินการโดยการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล เพื่อให้สามารถนำเอาความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วรณกร ศิริพละ (2559 : บทคัดย่อ) พบว่า หนึ่งในรูปแบบการพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุกที่สามารถควบคุมได้ ดำเนินการ

โดยจัดทำแผนการสื่อสารทั้งภายในสถานศึกษา และการสื่อสารไปยังภายนอกสถานศึกษา โดยผู้บริหารทำการสื่อสารผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไลน์แอปพลิเคชัน เฟสบุ๊ก และอีเมล เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคลากรภายในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็วในขณะที่เกิดภาวะวิกฤติ รวมทั้งติดต่อสื่อสารไปยังผู้ปกครองและนักเรียนผ่านช่องทางดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยมีการกำหนดเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงที่ได้รับการตรวจสอบและมีความน่าเชื่อถือและเนื้อหาที่มีความกระชับชัดเจนตรงประเด็น สอดคล้องกับ เสาวนีย์ ภูณะภูง (2558 : 255) พบว่าการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสื่อสารในทางปฏิบัติในระดับมากโดยจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบควบคุมได้

จากการใช้กลยุทธ์ดังกล่าวมา ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่ากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมิภัทร กลางโคตร (2561 : 67 - 69) ซึ่งพบว่ากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบมีอาชีพที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังตรงกับผลการวิจัยของ ตฤณ ศุภโชคอุดมชัย (2557 : 444 - 447) ซึ่งพบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานที่ค่อนข้างมาก มีอายุงานที่สูงและที่สำคัญการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษานั้น จะเป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผนงานด้านการบริหาร การจัดองค์การเพื่อการบริหาร การชักนำโดยผู้บริหาร และการควบคุมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกลยุทธ์ที่กำหนด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่กลยุทธ์ด้านภาวะผู้นำและกลยุทธ์ด้านการสื่อสารเชิงรุกเพราะมีความเชื่อว่าการกล้าตัดสินใจของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้องค์กรก้าวไปข้างหน้าส่วนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ บุคลากรเกิดความเข้าใจในกลยุทธ์และสามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คนที่ 1 ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้ “ผมเชื่อว่าต่อให้กลยุทธ์จะดีแค่ไหน แต่ถ้าการสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ ก็ไม่เกิดผลลัพธ์ที่ดีได้และอีกอย่างผู้บริหารต้องกล้าตัดสินใจต้องมีความเป็นผู้นำที่สูง” นอกจากนี้ยังพบว่าผลการ สัมภาษณ์ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งพบว่ากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติใน ด้านกลยุทธ์การสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุดด้วยเช่นกัน โดยที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ($X=4.68$)

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 พบว่า ประกอบไปด้วยปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล ปัจจัยด้านบุคลากรในสถานศึกษา ปัจจัยด้านผู้ปกครองและปัจจัยด้านนักเรียน โดยที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อได้พิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($X=4.65$), ($X= 4.65$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นางเยาว์ อินทสโร และ กิตติยา อินทกาญจน์ (2558 : 61) ซึ่ง

พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อกลยุทธ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา คือ ปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหารและปัจจัยด้านเทคโนโลยี สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจในการกำหนดทิศทางการบริหารต่าง ๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ ส่วนเทคโนโลยีนั้นมีผลเพราะเมื่อเทคโนโลยีเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไป ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาตัวเองตามเพื่อให้สามารถนำเอาเทคโนโลยีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติมีอิทธิพลร้อยละ 85.2 สอดคล้องกับ ปิยพจน์ ตุลาชม (2557 : 177) พบว่า พฤติกรรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ส่งผลต่อคุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการตัดสินใจ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลต่อการกำหนด กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะในภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น การตัดสินใจของผู้บริหารย่อมเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กับการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติ

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรประเมินกลยุทธ์ด้านการสื่อสารองค์กรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ามีจุดแข็งและจุดอ่อนอย่างไร เพื่อที่จะสามารถสร้างรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพขึ้นภายในสถานศึกษาของตนเองซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารหรือการปฏิบัติงานของบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาควรทำการพัฒนาดตนเองและบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และในการวิจัยครั้งต่อไปนั้นควรทำการวิจัยในสถานศึกษาระดับประถม ปฐมฐานศึกษา เขต 2 และควรทำการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาด้วย เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมในทุกระดับชั้นและครบทุกเขตพื้นที่ในจังหวัดปทุมธานี และอาจทำการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านกลยุทธ์การบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละระดับทั้งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยอาจทำการโฟกัสกรุป หรือการใช้เทคนิคเดลฟาย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้เสร็จลุล่วงด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทีมงานที่แจกและเก็บแบบสอบถามรวมถึงขอกราบขอบพระคุณผู้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. กรม. ไฟเขียว เลื่อนเปิดเทอม เป็นวันที่ 1 ก.ค. (ออนไลน์). 2563 (อ้างเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2563) จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/874861>
- กมลวรรณ ทิพย์เนตร และ นันทวรรณ ทิพย์เนตร. การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครูโดยการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1.” รายงานโครงการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2562.
- ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2560.
- ปิยพจน์ ตูลาชม. “รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหาร,” วารสารบัณฑิตศึกษา. ปีที่ 11 ฉบับที่ 53 เมษายน – มิถุนายน 2557.
- นงเยาว์ อินทสโร และ กิตติยา อินทกาญจน์. ปัจจัยที่มีผลต่อกลยุทธ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2558.
- เสาวนีย์ ภูณะภูง. “การสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานโรงเรียนของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่แตง 1 อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่.” วารสารวิจัยและพัฒนาสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 10 ฉบับที่ 3, 31 ธันวาคม 2558.
- สัมมา ธนธิชัย. “การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารมหาวิทยาลัย,” วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2558.
- ตฤณ ศุภโชคอุดมชัย. กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2557.
- ภูมิภัทร กลางโคตร. “กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,” วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2561.
- วรรณกร ศิริพละ. รูปแบบการพัฒนาคูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. คุษภักดิ์บัณฑิตนิพนธ์ มหาวิทยาลัยสยาม, 2559.
- อมรรัตน์ จินดา. “สภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2,” วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2559.

- Bateman and Snell. **Management: Building Competitive Advantage**. (4th ed.). Boston: Irwin McGraw-Hill, 1999.
- Covello. V. **Risk communication paper, Opening the black box risk conference**, McMaster University, 1995.
- Richard K. Long. “Seven Needless Sins of Crisis (Mis) management,” **PR Tactics**, August, p. 14, 2001.
- Siomkos. “On achieving exoneration after a product safety industrial crisis”, **Journal of Business and Industrial Marketing**. Vol. 14 No. 1, pp.17– 29, 1999
- Thompson, Gregg, & Niska, L.M. **Professional learning communities, leadership, and student learning. Research in Middle Level Education**. (Online) 2004. (อ้างเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2563) จาก <http://www.nmsa.org/Publications/RMLEOnline/tabid/101/Default.aspx>, 2004.
- <https://thaipublica.org>
- <https://www.thaihealth.or.th>

